

Rezime izvještaja guvernera – mart 2023.

U Izvještaju guvernera za mart 2023. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2023. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u martu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2023. godinu.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u 2022. godini, shodno kvartalnim procjenama, ostvaren je realni rast BDP-a od 6,1% u odnosu na 2021. godinu. U prvom kvartalu 2023. godine, prema preliminarnim podacima, ostvaren je realni rast od 6,1% u odnosu na prvi kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u martu 2023. godine u odnosu na prethodni mjesec manje za 0,7%, a u odnosu na mart prethodne godine veće za 10,5%.

Industrijska proizvodnja je, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u prva tri mjeseca 2023. godine u odnosu na isti period 2022. godine ostvarila rast od 9,5%. Rast proizvodnje je evidentiran u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 34,4%, dok je pad zabilježen u sektoru prerađivačke industrije od 8,7% kao i sektoru vađenja ruda i kamena od 14%.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prva tri mjeseca 2023. godine iznosio je 135.786 što je za 61,90% više u odnosu na uporedni period prethodne godine. U istom periodu ostvareno je 333.452 noćenja, što predstavlja rast od 46,31%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika prva tri mjeseca 2023. godine, u odnosu na isti period prethodne bilježi rast u većini vidova saobraćaja: u željezničkom za 16,67%, drumskom za 6,56% i prevozu putnika na aerodromima za 78,41%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prva tri mjeseca 2023. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 7,04%, i pad efektivnih časova rada od 1,52% u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječan broj zaposlenih u martu 2023. godine iznosio je 234.839 lica, što je za 1,02% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 9,27% više u odnosu na mart 2022. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u martu 2023. godine iznosio 43,857 što predstavlja pad od 1,74% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na mart 2022. godine pad od 17,88%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 31. 03. 2023. godine, bio je 59.517 od kojih je 16.256 ili 27,31% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,18%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2022. godine rast iznosio 3,45%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju marta 2023. godine, iznosio

1.017.114.615,07 eura, i bio je veći za 2,93% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 10,55%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 31. 03. 2023. godine (16.256) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.576 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 39.529.754,55 eura što čini 3,89% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 14.680 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 977.584.860,52 eura što čini 96,11% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 03. 2023. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 27,41% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,31% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 49,44% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju marta 2023. iznosila je 6,38 mlrd. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 998,07 miliona eura, ili 18,53%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju marta 2023. godine iznosili 3.837,59 miliona eura i u odnosu na mart prethodne godine ostvarili su rast od 11,57%, dok su u odnosu na prethodni mjesec ostvarili rast od 0,73%.

Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju marta 2023. godine iznosili su 215,61 milion eura i činili su 5,62% ukupnih kredita. Na godišnjem nivou bili su niži za 3,60%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 0,71%.

Depoziti u bankama u martu 2023. godine iznosili su 5.189,51 milion eura i u odnosu na mart 2022. godine bilježe rast od 21,23%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 0,80%. Ukupan kapital banaka na kraju marta 2023. godine iznosio je 715,46 miliona eura, i u odnosu na isti period prethodne godine bio je viši za 20,18%, dok je u odnosu na prethodni mjesec viši za 1,64%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju marta 2023. godine iznosila je 6,17%, i u odnosu na kraj marta 2022. godine zabilježila je rast od 0,58 pp, dok je bila za 0,04 pp viša u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u martu 2023. godine iznosila je 6,92%, i na godišnjem nivou bilježi rast od 1,48 pp, dok je bila za 0,13 pp niža nego u prethodnom mjesecu. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,29% na kraju marta 2023. godine i u odnosu na isti period prethodne godine bila je niža za 0,02 pp, dok je u odnosu na kraj prethodnog mjeseca zabilježila rast od 0,01 pp.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 270,06 miliona eura na kraju marta 2023. godine, i u odnosu na isti period prethodne godine bila je veća za 48,79 miliona eura ili 22,05%, dok bilježi rast od 1,01 milion eura ili 0,37% na mjesečnom nivou. Tokom marta 2023. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 69,14%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 30,86%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 30,61 milion eura tokom prva tri mjeseca 2023. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (84,38%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (15,62%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom tri mjeseca 2023. godine iznosio je 3,22 miliona eura, ostvaren je kroz 797 transakcija i u odnosu na isti period prethodne godine bio je veći 63,81%. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 03. 2023. godine iznosila je 2.458,41 milion eura, i na godišnjem nivou bilježi pad od 23,24%, dok na mjesečnom nivou bilježi pad od 30,31%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju marta 2023. godine bila 14.579,17 indeksnih poena, bilježi rast od 47,08% na godišnjem nivou, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi pad od 1,19%. Indeks MNSE10 iznosio je 1.032,95 indeksnih poena i bilježi rast od 32,63% u odnosu na mart prethodne godine, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi rast od 0,02%.

Izvorni prihodi budžeta u prvom kvartalu 2023. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 542,44 miliona eura i bili su viši za 12,38% u odnosu na planirane, a za 30,59% u odnosu na uporedni period 2022. godine. Budžetski rashodi iznosili su 478,80 miliona eura i zabilježili su pad od 16,65% u poređenju sa planiranim i rast od 9,17% na godišnjem nivou. Budžetski suficit iznosio je 63,64 miliona eura ili 1,03% prognoziranog godišnjeg BDP-a.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju marta 2023. godine, državni dug je iznosio 4.080,56 miliona eura ili 66,09% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se 461 milion eura ili 7,47% BDP-a, a na spoljni dug 3.619,56 miliona eura ili 58,62% BDP-a. Na kraju decembra 2022. godine, javni dug iznosio je 4.102,22 miliona eura ili 70,77% BDP-a.

U martu su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, na zahtjev Ministarstva evropskih poslova, vezano za pripremu dvojezičnog prvog Priloga Izvještaju EK o Crnoj Gori za 2023. godinu, dostavljen je Prilog za izvještajni period od juna 2022. do marta 2023. U okviru implementacije druge faze IPA regionalnog projekta, održan je treći sastanak upravnog odbora, u Mađarskoj narodnoj banci. Takođe, u Banci Italije održana je obuka pod nazivom “*Financial Markets and FX reserve management - focus on monetary policy implementation*”. U periodu od 1-3. marta 2023. godine, održana je prva ekspertska misija Hrvatske narodne banke tokom koje su nastavljene aktivnosti na daljem razvoju sanacione funkcije CBCG. U okviru bilateralne tehničke saradnje sa partnerskim centralnim bankama realizovana je bilateralna posjeta Banci Holandije na temu klimatskih finansijskih rizika.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u martu.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.